

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПИСЬМА»

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

1-й рік навчання, 2-й семестр

Форма навчання (*денна, заочна*)

Галузь знань
01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність
013 Початкова освіта
Освітній рівень
Магістр

Кафедра
та викладач

Кафедра української й іноземних мов та методик навчання в початковій і дошкільній освіті

Викладач: Чабайовська Марія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент

Лінк на профіль викладача на сайті факультету: <https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-pedahohichnoi-innovatyky/pro-kafedru-pmnuim-fpp#profesorsko-vikladatskij-sklad-kafedri>

Лінк на профіль викладача в Google Scholar <https://scholar.google.com/citations?user=d96xB7wAAAAJ&hl=uk&oi=ao>

E-mail: m.i.chabayovska@npu.edu.ua

Лінк на курс у Moodle (для денної форми навчання):

<https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=3313>

Лінк на курс у Moodle (для заочної форми навчання):

<https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=3313>

I. Основна
мета/цілі навчання

Метою викладання освітнього компонента "Методика навчання письма" є формування професійних програмних компетентностей здобувачів вищої освіти, зокрема, озброєння студентів знаннями методики навчання письма, оволодіння вміннями і навичками, необхідними для здійснення педагогічної діяльності в умовах Нової української школи.

Основні завдання вивчення освітнього компонента "Методика навчання письма" :

– ознайомити студентів із концептуальними засадами мовної освіти в Україні, закладеними в державних документах;

– розкрити ефективні форми організації освітнього процесу, найдоцільніші методи і прийоми навчання письма в 1-4 класах в умовах Нової української школи;

– засвоїти інноваційні технології навчання письма в початковій школі;

- забезпечити оволодіння системою теоретичних знань і професійних умінь, які допоможуть майбутнім учителям формувати в здобувачів освіти графічну, мовну і мовленнєву компетентності;
- дати студентам відомості про писемність, значення писемності в житті суспільства, основні етапи розвитку письма, становлення та розвиток писемності на українських землях, рукописне книготворення, українське друкарство; про історію методики навчання письма в початкових класах;
- озброїти їх методами наукових досліджень для здійснення науково-пошукової та навчально-творчої діяльності;
- готувати спеціалістів, які вчитимуться все життя, розвивати в них пізнавальні інтереси, прагнення до вдосконалення своєї професійної компетентності;
- розвивати усне і писемне мовлення, загалом сприяти формуванню їхньої мовленнєвої культури;
- виховувати почуття любові до української мови як мови державної, потребу її вивчати та спілкуватися нею;
- здійснювати національне виховання, формувати патріотично настроєну, інтелігентну, творчу особистість майбутнього вчителя, здатну виховувати свідомих громадян України

**II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній програмі**

*Навчальна дисципліна вибіркова
Цикл професійної підготовки*

**III. Обсяг
навчальної
дисципліни**

	<i>Денна ф.н. (термін навчання – 1.4)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 1.4)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 1.10)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3	3
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90	90
<i>Лекційні заняття</i>	6	6	6
<i>Практичні заняття</i>	8	6	6
<i>Лабораторні заняття</i>	-	-	-
<i>Самостійна робота</i>	76	78	78

**IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1

Лінгводидактичні основи навчання каліграфічного письма молодших школярів. Методика формування умінь писати малі букви українського алфавіту

Змістова лінія "Взаємодіємо письмово"

Тема 1.1. Письмо в історичному аспекті

Зміст теми. Сутність поняття "письмо". Значення писемності в житті суспільства. Виникнення й основні етапи розвитку письма. Неалфавітні види письма. Походження первісного письма та його особливості. Закономірності виникнення і розвитку піктографічного письма. Формування та розвиток ідеографічного письма. Алфавітне (звукове) письмо.

Походження і розвиток слов'янської писемності. Письмо в трипільців. Слов'янська писемність до 988 року. Слов'янські азбуки – кирилиця і глаголиця. Роль Кирила та Мефодія в становленні слов'янських азбук. Основні форми кириличного письма: устав, напівустав, скоропис, в'язь.

Сучасний український алфавіт. „Найукраїнніша” літера „г”.

Початки книготворення. Історія українського друкарства.

Еволюція знарядь письма.

Тема 1.2. Теоретичні засади методики навчання каліграфічного письма

Зміст теми. Мета та завдання навчання каліграфічного письма в закладах вищої освіти. Значення правильного, чіткого і красивого письма.

Письмо як вид мовленнєвої діяльності. Поняття "навичка письма". Технічні, графічні та орфографічні навички письма.

Загальнодидактичні і лінгводидактичні принципи навчання письма.

Методи навчання правильного рукописного письма – лінійний, генетичний, аналітико-синтетичний, тактовий (ритмічний), копіювальний, асоціативно-порівняльний.

Прийоми формування каліграфічної навички письма – "письмо" в повітрі, письмо по пунктирних і слабонаведених лініях, мокрим пензлем по дошці, конструювання літер з картонних елементів, з природного матеріалу тощо.

Умови навчання каліграфічного письма (внутрішні та зовнішні).

Внутрішні умови: розвиток дрібних м'язів кисті руки, окоміру; особливості психічних процесів.

Зовнішні умови: 1) психолого-педагогічні (методичні); 2) санітарно-гігієнічні (організаційні) – освітлення класної кімнати; вимоги до шкільних меблів; сучасне письмове приладдя (ручка, зошит, крейда, класна дошка); правильна посадка при письмі, прийоми контролю за позою учнів під час письма; положення зошита; прищеплення сталої навички правильно тримати ручку. Письмо крейдою на класній дошці.

Засоби навчання письма (наочні посібники): прописи; демонстраційні матеріали – таблиці, картки; ТЗН та ін.

Стандартизація сучасного українського письма (лист МОН України “Основні технічні характеристики форм рукописних букв для використання в загальноосвітніх навчальних закладах України”. Початкова школа. 2004. №1. С. 12-15).

Графо-моторна підготовка учнів у добуковений, буквений і післябуквений період навчання грамоти. Особливості формування каліграфічної навички в першокласників.

Тема 1.3. Навчання письма ліворуких дітей

Зміст теми. Ліворукість як психолого-педагогічна проблема. Поняття "ліворукість", "праворукість", "лівшість", "амбідекстрія". Психологічні особливості праворуких і ліворуких дітей. Наслідки переучування ліворуких школярів.

Методика навчання письма ліворуких першокласників. Визначення ліворукості. Основні етапи підготовки до навчання письма ліворуких дітей. Особливості формування в ліворуких учнів технічних навичок письма. Підготовка до письма ліворуких першокласників у добуковений період навчання грамоти. Формування графічних навичок у ліворуких учнів у буквений період навчання грамоти.

Тема 1.4. Підготовча робота до навчання каліграфічного письма

Методика навчання студентів писати елементи букв

Зміст теми. Підготовчі вправи в добуковений період навчання грамоти.

Елементи малих і великих букв українського алфавіту. Основні з'єднання літер.

Прийоми тактування.

Графічні помилки в написанні елементів букв і методика їх подолання.

Тема 1.5. Методика навчання каліграфічного письма малих букв. Написання складів і слів із цими літерами

Зміст теми. Методика навчання студентів писати в зошитах і на дошці малі букви I – V груп, що мають в основному такі елементи: прямі похилі лінії із заокругленням унизу, угорі і внизу, довгі і короткі прямі похилі лінії, довгі і короткі петлі та крапки : *і ї и й ш (1), ц щ у (2), г п т р (3), н ч к (4), л м г (5)*. Письмо під такт. Письмо слів із цими буквами.

Методика навчання студентів писати в зошитах і на дошці малі букви VI – VIII груп, що складаються в основному з овалів, лівих і правих півовалів та довгих петель: *я ь о а б ю ф (6), с е х ж (7), д в з (8)*. Письмо під такт. Письмо слів із цими буквами. Складні з'єднання малих букв.

Змістовий модуль № 2

Методика формування каліграфічної навички на уроках письма в період навчання грамоти (великі букви), української мови і математики в 2 - 4 класах

Тема 2.1. Методика навчання каліграфічного письма великих букв. Написання слів і речень із цими літерами

Зміст теми. Методика навчання студентів писати в зошитах і на дошці великі букви I – V груп, у яких основним елементом є довга пряма похила лінія із заокругленням унизу, угорі і внизу, прямою горизонтальною лінією із заокругленням ліворуч униз: *І Ї (1), И Й Ш Ц Щ Ч (2), У Н К (3), Л М А Г (4), Г П Т (5)*. Письмо слів і речень із вивченими буквами.

Методика навчання студентів писати в зошитах і на дошці великі і малі букви VI – VIII груп, основним елементом яких є овали, півовали: *Я О Ю Ф (6), С Є Х Ж З Е (7)*. Письмо слів і речень.

Методика навчання студентів писати в зошитах та на дошці великі і малі букви, основним елементом яких є довга пряма похила лінія із заокругленням унизу ліворуч та півовали:

Р В Б Д (8). Письмо слів і речень. Складні з'єднання великих букв.

Графічні помилки в написанні букв, з'єднань літер і методика їх подолання.

Тема 2.2. Методика навчання каліграфічного письма цифр. Методика формування каліграфічної навички на уроках української мови в 2 - 4 класах

Зміст теми. Вимоги до каліграфічного письма арабських цифр. Підготовчі вправи до їх написання. Основні технічні характеристики форм цифр. З історії написання цифр.

Методика навчання студентів писати в зошитах і на дошці арабські цифри.
 Опанування каліграфічним скорописом у 2-4 класах на уроках української мови.
 Проведення каліграфічних хвилинок на уроках української мови в 2-4 класах.
 Вимоги до ведення учнівських зошитів. Культура оформлення письмових робіт.
 Оцінювання сформованості в учнів початкових класів графічних навичок письма.
 Інноваційні технології навчання каліграфічного письма в початковій школі.

Детальні теми лекційних, практичних занять, питання до заліку, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інше містяться в Moodle:

Лінк на курс в Moodle (для денної форми навчання): <https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=3313>

Лінк на курс в Moodle (для заочної форми навчання): <https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=3313>

V. Результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність самостійно та комплексно розв'язувати задачі в сфері початкової освіти, у професійно-педагогічній і науково-пошуковій діяльності вчителя дослідницького й інноваційного характеру.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини й суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти	ЗК-4. Здатність працювати в команді. ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально й свідомо. СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово

2	ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній і письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного і писемного мовлення молодших школярів	ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово	
3	ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) і трансформувати їх у різні форми	ЗК-4. Здатність працювати в команді. СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної	
4	ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання	ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій	

5	ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування	ЗК-4. Здатність працювати в команді. СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність. СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти
6	ПР-09 Планувати й організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні і позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи	СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій. СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи
7	ПР-10 Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами	СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу

8	ПР-12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей у стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування	СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій. СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти
9	ПР-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей	ЗК-4. Здатність працювати в команді

VI. Порядок і критерії оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Види контролю: 1) **поточний** – контроль під час практичних занять: оцінювання практичних робіт ; 2) **періодичний** (захист реферату, конспекту уроку тощо); 3) **модульний** – модульні контрольні роботи, тести; 4) **тематичний** (тести); 5) **контроль самостійної та індивідуальної роботи**; 6) **підсумковий: залік** – (3 семестр).

Форми та методи поточного контролю

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів відбувається в таких **формах**: індивідуальне й фронтальне опитування, написання модульних контрольних робіт, вирішення тестових завдань, творчі роботи, проведення ділових (педагогічних) ситуацій за складеними конспектами (фрагментами) уроків української мови (письма) в початковій школі, опрацювання додаткових джерел інформації, обговорення публікацій педагогічних журналів і газет із проблем методики навчання української мови в 1-4 класах, презентація передового педагогічного досвіду вчителів-класоводів, оцінка за науковий проєкт, захист реферату, рецензування навчально-методичних посібників, здійснення аналізів відвіданих уроків навчання грамоти в 1 класі, добір ігрового матеріалу й виготовлення наочності для таких уроків.

Форми і методи підсумкового контролю

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік. До заліку допускаються студенти, що прослухали лекційні курси, виконали практичні й індивідуальні завдання, а також запропоновані види самостійної роботи.

Оцінювання здійснюється за **100-бальною шкалою**.

Система рейтингових балів для різних видів контролю і порядок їх переводу до національної (чотирибальної) та європейської (ECTS) шкали представлені в таблицях нижче. Для обліку й реєстрації показників навчальних досягнень використовується рейтингова відомість успішності студентів.

Підсумкові бали (100 балів) виставляються на останньому занятті в III семестрі. Оцінка за семестр виставляється з урахуванням рейтингових балів, отриманих за кожен модуль як середнє арифметичне (див. : *Таблиці №№ 1-3*).

Таблиця 1

Розрахунок рейтингових балів

Види діяльності	Коефіцієнт (кількість балів за одиницю)	Кількість робіт	Разом
Виконання завдання для самостійної роботи: письмо малих і великих букв (Зошит із каліграфії №1 і Зошит із каліграфії № 2)	10	2	20

Модульна контрольна робота	30	2	60
Тести	20	1	20
Підсумковий рейтинговий бал 100			

Таблиця 2

Порядок переведення рейтингових показників у європейські оцінки ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
65-69	D	задовільно
60-64	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання: якість знань (правильність, повнота, глибина, системність, дієвість, узагальненість, міцність);

ступінь сформованості професійних умінь з дисципліни;

ступінь самостійності в навчальній діяльності;

Методика навчання письма

Рівні засвоєння	Критерії оцінювання навчальних досягнень	Бали
Високий	Студент глибоко володіє теоретичним матеріалом, знайомий із найновішими публікаціями на задану тему, уміє критично оцінити погляди різних науковців на одні й ті ж питання, знає, зокрема, назви основних і додаткових елементів літер, основні характеристики форм рукописних букв українського алфавіту, розділових знаків і цифр, методику написання малих і великих букв, складні з'єднання літер, типові помилки в написанні букв та їх з'єднань, норми оцінювання графічних навичок, інноваційні технології навчання каліграфічного письма; уміє правильно, швидко й красиво писати елементи букв, малі і великі літери українського алфавіту, їх з'єднання, розділові знаки та цифри; оцінювати графічні навички письма учнів; складати конспекти уроків письма в добуквений, буквений і післябуквений період навчання грамоти із застосуванням інноваційних технологій навчання каліграфічного письма учнів початкових класів, добирати ігровий матеріал, виготовляти наочність для уроків письма у 1 класі та української мови у 2-4 класах для хвилинок каліграфії	90-100

Достатній	Студент знає теоретичний матеріал, зокрема, назви основних та додаткових елементів літер, методику написання малих і великих букв українського алфавіту, розділових знаків та цифр, типові помилки в написанні літер і їх з'єднань, норми оцінювання графічних навичок, інноваційні технології навчання каліграфічного письма, але при коментуванні букв та їх поєднань робить 1 (2-3) помилки; уміє правильно, швидко й красиво писати елементи букв, малі і великі літери українського алфавіту, їх з'єднання, розділові знаки та цифри; оцінювати графічні навички письма учнів; складати конспекти уроків письма в добуквений, буквений і післябуквений період навчання грамоти; добирати ігровий матеріал; виготовляти наочність для уроків письма в 1 класі та української мови у 2-4 класах для хвилинок каліграфії, але при написанні букв та їх поєднань робить 1 (2-3) помилки	80 - 89 70 - 79
Задовільний	Студент частково вивчив теоретичний матеріал курсу, при коментуванні й написанні букв українського алфавіту та їх поєднань робить 4-5 помилок; не вміє самостійно складати конспекти уроків письма в добуквений, буквений і післябуквений період навчання грамоти; оцінювати графічні навички письма учнів; добирати ігровий матеріал для першокласників, неохайно виготовляє наочність для уроків	65-69 60-64

Незадовільний	Студент погано знає теоретичний матеріал курсу, при коментуванні й написанні букв українського алфавіту та їх поєднань робить 6 і більше помилок; не вміє самостійно скласти конспекти уроків письма в добуквений, буквений і післябуквений період навчання грамоти; оцінювати графічні навички письма учнів, добирати ігровий матеріал для першокласників, неохайно виготовляє наочність	35-59
Незадовільний (без права перескладання)	Студент не вивчив теоретичний матеріал курсу, зовсім не знає методики навчання письма в початкових класах; не вміє писати букви українського алфавіту та їх поєднання, скласти конспекти уроків письма в добуквений, буквений і післябуквений період навчання грамоти, оцінювати графічні навички письма учнів, добирати ігровий матеріал і виготовляти наочність для уроків. Загалом завдання не виконувалися	1-34

VII. Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності

Політика ОК ґрунтується на засадах дотримання академічної доброчесності відповідно до норм загальнолюдських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Положення «Про академічну доброчесність в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>).

Викладач знайомить здобувачів вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користування засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, списування. Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає: самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю; написання курсових і бакалаврських робіт, посилання на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування.

Політика щодо відвідування

Під час вивчення ОК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/images/data_file/statut/statut_2023.pdf) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova>), відвідують заняття згідно з розкладом, дотримуються етичних норм поведінки.

Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин, наприклад: хвороба (лікарняний, довідка від сімейного лікаря, заява), працевлаштування за фахом (довідка з місця роботи) заняття може відбутися за індивідуальним графіком (онлайн) за погодженням із деканом факультету та бути відпрацьованим. Обов'язковим є написання модульної контрольної роботи та виконання самостійних робіт. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримують атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності.

Політика щодо дедлайнів і перескладання

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання ОК відповідно до положення «Порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://npu.edu.ua/images/NMC/Polozhenia/Porядok_kontrolu_yakosti_znan_y_studentiv_20.04.21.pdf), «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Усі завдання, передбачені навчальною програмою, мають бути виконанні у встановлений викладачем термін.

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчим балом (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності).

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій

Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова». Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навч. дітей рідної мови в дошкільних навч. закл. : підручник для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш ; [за ред. А. М. Богуш]. – 2-ге вид., доповн. – К. : Слово, 2011. – 704 с. – Лист МОНУ № 1/11-1535 від 13.04.2004 р.
  2. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу "Українська мова" у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 192 с.
  3. Вашуленко М. С. Про роботу за букварем нового видання / Вашуленко М., Вашуленко О. // Початкова школа. – 2018. – № 8. – С.16-21.
  4. Кальчук М. І., Чабайовська М. І. Українська мова: Прописи (в чотирьох частинах). 1 клас. 1 частина /
-

-
- М. І. Кальчук, М. І. Чабайовська // навчальний посібник. – Суми: ТОВ НВП "Росток" А. В. Т.", 2018. – 56 с.
5. Кальчук М. І., Чабайовська М. І. Українська мова: Прописи (в чотирьох частинах). 1 клас. 2 частина / М. І. Кальчук, М. І. Чабайовська // навчальний посібник. – Суми: ТОВ НВП "Росток" А. В. Т.", 2018. – 76 с.
6. Кальчук М. І., Чабайовська М. І. Українська мова: Прописи (в чотирьох частинах). 1 клас. 3 частина / М. І. Кальчук, М. І. Чабайовська // навчальний посібник. – Суми: ТОВ НВП "Росток" А. В. Т.", 2019. – 88 с.
7. Кальчук М. І., Чабайовська М. І. Українська мова: Прописи (в чотирьох частинах). 1 клас. 4 частина / М. І. Кальчук, М. І. Чабайовська // навчальний посібник. – Суми: ТОВ НВП "Росток" А. В. Т.", 2019. – 76 с.
8. Каніщенко А. П., Чабайовська М. І. Українська мова: абетка в асоціативних куцах та сенканах: інтегрований посібник для учнів початкових класів / А. П. Каніщенко, М. І. Чабайовська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2017. – 176 с.
9. Кирей І. Ф., Трунова В. А. Методика викладання каліграфії в початковій школі: навчальний посібник. – К.: Рад. школа, 1994. – 143 с.
10. Коробко С. Л., Коробко О. І. Робота психолога з молодшими школярами: методичний посібник / С. Л. Коробко, О. І. Коробко. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
11. Матвієнко О. В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку / О. В. Матвієнко. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – 216 с.
12. Навчання письма в сучасній початковій школі: навч. посібник / авт. кол.: Боднар Н. М., Прищепа О. Ю., Трунова В. А., Цєпова І. В., Чабайовська М. І. // за ред. В. А. Трунової. – Х.: В-во "Ранок", 2017. – 464 с., схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах: лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України від 18. 07. 2014 р. № 14.1 / 12 - Г- 1224.
13. Прищепа О. Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу : методичний посібник / О. Ю. Прищепа. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. – 72 с.
14. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
15. Цєпова І. В. Навчаємо письма ліворуких дітей. – Х.: Вид-во "Ранок", 2009. – 128 с.
16. Чабайовська М. І. З історії книгодрукування / М. І. Чабайовська // Початкова школа. – 2017. – № 11. – С. 4-7.
17. Чабайовська М. І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр / М. І. Чабайовська // навч. посібник: вид. 2-е, доповн. і переробл., гриф „Схвалено Міністерством освіти і науки України” (лист №14.1/12-Г-194 від 01.04.2015 р.). – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2018. – 116 с.
18. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії / М. І. Чабайовська // навч. посібник: частина І: вид. 2-е, доповн. і переробл., гриф „Схвалено Міністерством освіти і науки України” (лист № 1.4/18 – Г– 329 ІТЗО МОН України від 15 липня 2009 року). – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2018. – 56 с.
19. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії / М. І. Чабайовська // навч. посібник: частина ІІ: вид. 2-е, доповн. і переробл., гриф „Схвалено Міністерством освіти і науки України” (лист № 1.4/18 – Г– 329 ІТЗО МОН України від 15 липня 2009 року). – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2018. – 88 с.
20. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії для лівшів / М. І. Чабайовська // навч. посібник, виданий з грифом „Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах” (лист № 1.4/18 – Г– 304 ІТЗО Міністерства
-

освіти і науки України від 14 червня 2010 року): Частина I. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2011. – 56 с.

21. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії для лівшів / М. І. Чабайовська // навч. посібник, виданий з грифом „Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах” (лист № 1.4/18 – Г– 304 ПТЗО Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2010 року): Частина II. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2011. – 88 с.

22. Чабайовська М. І. Компетентнісно орієнтований підхід до формування навичок каліграфічного письма / М.І.Чабайовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 13: Збірник наукових праць. – К.: Вид.-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 208-213.

23. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). (Частина 1). – Тернопіль : Астон, 2020. – 160 с. : іл. : рекомендовано МОН України (наказ МОН України від 21.02.2020 № 271).

24. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). (Частина 2). – Тернопіль : Астон, 2020. – 160 с. : іл. : рекомендовано МОН України (наказ МОН України від 21.02.2020 № 271).

25. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Кожушко С. М. Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). (Частина 1). – Тернопіль : Астон, 2021. – 160 с. : іл. : рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 16. 01. 2021 № 53).

26. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Кожушко С. М. Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). (Частина 2). – Тернопіль : Астон, 2021. – 160 с. : іл. : рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 16. 01. 2021 № 53).

27. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова "Я навчаюся писати". Зошит для письма і розвитку мовлення. 1 клас (у 2-х частинах. – Частина перша / М. Чабайовська, Н. Омельченко, В. Синільник: схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист ДНУ "ІМЗО" від 27. 06. 2019 № 22.1/12-Г- 488). – К. : Грамота, 2019. – 64 с.

28. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова "Я навчаюся писати". Зошит для письма і розвитку мовлення. 1 клас (у 2-х частинах. – Частина друга / М. Чабайовська, Н. Омельченко, В. Синільник: схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист ДНУ "ІМЗО" від 27. 06. 2019 № 22.1/12-Г- 488). – К. : Грамота, 2019. – 64 с.

29. Чабайовська М. І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування технології письма Василя Сухомлинського // Humanitarium. – Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) ; Ніжин (Чернігів. обл.) : Лисенко М. М., 2018. – Том 41. Вип. 2 : Педагогіка. – С. 136-143 (162 с.).

30. Чабайовська М. І. Про українознавчу функцію змісту дисципліни "Каліграфія з методикою навчання в початковій школі" / М. І. Чабайовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 18: Збірник наукових праць. – К.: Вид.- во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С.185-196.

-
31. Чабайовська М. І. Про рукописне книготворення в Русі-Україні // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Випуск 30 : збірник наукових праць / за науковою ред. академіка В. І. Бондаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – С. 197- 205 (149 с.).
32. Чабайовська М. І. Становлення українського рукописного шрифту // Педагогічний часопис Волині. – 2019. – № 2 (13). – С. 52-58. DOI
33. Чабайовська М. І. Теоретичні і методичні засади навчання каліграфічного письма у ВПНЗ I-IV рівнів акредитації / М. І. Чабайовська // Початкова школа. – № 7. – 2010 р. – С. 54-57.
37. Чабайовська М. І. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання письма // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В. М.]. – Вип. 24 (1-2018). – Ч. 2. – Кам'янець-Подільський, 2018. – С. 382 – 388 (404 с.). Index Copernicus
38. Чабайовська М. І. Книготворення на українських землях / розділ у зарубіжній колективній монографії : **European and global vectors for education development in Ukraine: Scientific monograph.** Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 493 p. (С.293 – 317). URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/248>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт МОН України. – <https://mon.gov.ua/ua>
2. Сайт підручників – <http://pidruchniki.ws>
3. Бібліотека НПУ імені М. П. Драгоманова – <https://lib.npu.edu.ua/>
4. Електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – <http://nbuy.gov.ua/node/554>
5. Державна науково - педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського – <http://dnpb.gov.ua/ua/>
6. Сайт НУШ. – <https://nus.org.ua/>
7. Офіційний сайт журналу "Початкова школа". – <http://pochatkova-shkola.net/journal.htm>
8. Офіційний сайт журналу "Учитель початкової школи". – Е-mail: osvita.soippo@sm.gov.ua
9. Офіційний сайт газети "Освіта". – <http://tyzhnevyyk-osvita.net/>
10. Офіційний сайт газети "Освіта України". – <http://project.ukrinform.ua/company/2330/>

Державні документи для НУШ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-rochatkovoyi-osviti>.
  2. Концепція НУШ. – <https://www.kmu.gov.ua/ukrainska-shkola-compressed>.
  3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska->
-

---

shkola-compressed.pdf.

4. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. – Н. М. Бібік. – К. : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.

5. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. – К.: Видавництво "Світоч", 2019. – 336 с.

Підручники для НУШ

1. Вашуленко М. С. Українська мова. Буквар : підручн. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2018. – 122 с. : іл.

2. Вашуленко М. С. Українська мова. Буквар : підручн. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2018. – 122 с. : іл.

3. Вашуленко М. С. Українська мова та читання : підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. / М. С. Вашуленко, С. Г. Дубовик. – К. : : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 144 с. : іл.

4. Вашуленко О. В. Українська мова та читання : підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2 / О. В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 144 с. : іл.

5. Вашуленко М. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти. (у 2-х частинах). Ч. 1. / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. – К. : : Видавничий дім «Освіта», 2020. – 160 с. : іл.

6. Вашуленко О. В. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2 / О. В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. – 160 с. : іл.

7. Вашуленко М. С. Українська мова та читання : підруч. для 4 класу закладів загальної середньої освіти. (у 2-х частинах). Ч. 1. / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2021. – 168 с. : іл.

8. Вашуленко О. В. Українська мова та читання : підруч. для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2 / О. В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2021. – 168 с. : іл.

Посібники і статті для НУШ

1. Вашуленко О. В. Зошит для письма і розвитку мовлення (у 4-х частинах) : навч. посіб. для 1 кл. ЗЗСО / О. В. Вашуленко, О. Ю. Прищепа. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2018.

2. Вашуленко М. С. Навчання грамоти в 1 кл.: посібник для вчителя / М. С. Вашуленко. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2018. – 224 с.

5. Вашуленко М. С. Навчання української мови в 2 класі: метод. посіб. / М. С. Вашуленко, С. Г. Дубовик. -- К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 264 с. – (Учителю початкових класів).

6. Вашуленко М. С. Навчання української мови в 3 класі / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2020. – 160 с.

7. Вашуленко М. С. Навчання української мови в 4 класі : метод. посіб. / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2021. – 160 с.

---

8. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу "Українська мова" у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 192 с.

9. Вашуленко М., Прищеп О., Вашуленко О. Навчально-методичне забезпечення процесу навчання грамоти першокласників за новою навчальною програмою // Початкова школа. – 2012. – № 9. – С. 29-34; № 10. – С. 16-20.

10. Вашуленко М. С. Про роботу за букварем нового видання / М. Вашуленко, О. Вашуленко // Початкова школа. – 2018. – № 8. – С.16-21.

11. Вашуленко М. С. Уроки навчання грамоти за Букварем: метод. посіб. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2019. – 256 с. – (Учителю початкових класів).

Посібники для ЗВО

1. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу "Українська мова" у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 192 с.

2. Коваль Г. П., Деркач Н. І., Наумчук М. М. Методика викладання української мови: навч. посібник. – Тернопіль: Астон, 2008. – 287с.

3. Методика навчання української мови в початковій школі: [навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364 с.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки

(Протокол № _____ від _____ 20__ р.)